

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.4.13>

GATUNEK AKCJI ARTYSTYCZNEJ WE WSPÓŁCZESNEJ LITERATURZE UKRAIŃSKIEJ

Ivanna Volosianko

wykładowca Katedry Tłumaczeń i Filologii
Instytucji szkolnictwa wyższego “Uniwersytet Króla Daniela” (Iwano-Frankiwsk, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-0761-1578
ivanna.volosianko@ukd.edu.ua

Inna Varvaruk

kandydatka nauk filologicznych,
docentka Katedry Tłumaczeń i Filologii
Instytucji szkolnictwa wyższego “Uniwersytet Króla Daniela” (Iwano-Frankiwsk, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-3407-8813
inna.danyliuk@ukd.edu.ua

Adnotacja. W artykule na przykładzie prac o wojnie rosyjsko-ukraińskiej przeanalizowano rolę gatunku akcji artystycznej we współczesnym kontekście literackim, nakerślono dynamikę jego rozwoju, skalę problemowo-tematyczną, zmiany i innowacyjne trendy, które zaszły we wspomnianym wektorze generycznym. Stwierdzono, że priorytetyzacja gatunków literackich, w tym gatunku akcji artystycznej, jest bezpośrednio określona przez kontekst literacki, który sprawia, że tematy są złożone, a postacie bardziej realistyczne i ambiwalentne.

Zbadano, że w dziełach L. Kononovycha, P. Mykhailova, A. Myronenki główny bohater jest wyidealizowanym wojownikiem-bojownikiem z aktywną przeszłością bojową (głównie związaną z Afganistanem), który, choć otoczony jest biernymi ludźmi, zawsze stara się zrealizować instynkt wojownika, odzyskać poczucie godności narodowej, wypełnia swoją misję, niezależnie od osobistego komfortu czy moralności. Ustalono, że ukraiński bohater artystyczny odzwierciedla stały kierunek na prawdziwe wydarzenia, na problemy narodowe ukraińskiego społeczeństwa, na potępienie wojny.

Słowa kluczowe: literatura współczesna, gatunek literacki, ukraińska akcja artystyczna.

THE GENRE OF FICTIONAL THRILLER IN MODERN UKRAINIAN LITERATURE

Ivanna Volosianko

Lecturer at the Department of Translation and Philology,
King Danylo University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-0761-1578
ivanna.volosianko@ukd.edu.ua

Inna Varvaruk

Ph.D. in Philology, Associate Professor at the Department
of Translation and Philology, King Danylo University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-3407-8813
inna.danyliuk@ukd.edu.ua

Abstract. The article analyzes the role of the fictional action genre in the contemporary literary context, using works centered around the Russo-Ukrainian War as examples. It outlines the dynamics of its development, thematic scope, changes, and innovative trends that have taken place within this genre. It is established that the priority of literary genres, including the action genre, is directly influenced by the literary context, making the plots more intricate and the characters more realistic and ambivalent.

The works of L. Kononovych, P. Mykhailov, and A. Mironenko are examined, where the main character is an idealized warrior with an active combat past, often associated with Afghanistan. Despite being surrounded by passive individuals, the protagonist always seeks to fulfill the instinct of a soldier, reclaim feelings of national dignity, and carry out their mission, regardless of personal comfort or morality. The Ukrainian action genre is noted for its reflection of real events, national issues in Ukrainian society, and its condemnation of war.

Key words: contemporary literature, literary genre, Ukrainian fiction action.

ЖАНР ХУДОЖНЬОГО БОЙОВИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Іванна Волосянко

викладачка кафедри перекладу та філології

ЗВО «Університет Короля Данила» (Івано-Франківськ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-0761-1578

ivanna.volosiianko@ukd.edu.ua

Інна Варварук

кандидатка філологічних наук,

доцентка кафедри перекладу та філології

ЗВО «Університет Короля Данила» (Івано-Франківськ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-3407-8813

inna.danyliuk@ukd.edu.ua

Анотація. У статті на прикладі творів про російсько-українську війну проаналізовано роль жанру художнього бойовика в сучасному літературному контексті, окреслено динаміку його розвитку, проблемно-тематичний масштаб, зміни та новаторські тенденції, які відбулись у зазначеному векторі генерики. З'ясовано, що пріоритетність літературних жанрів, зокрема і жанру художнього бойовика, безпосередньою мірою визначається літературним контекстом, який робить сюжети складними, а персонажів – більш реалістичними та амбівалентними.

Досліджено, що у творах Л. Кононовича, П. Михайлова, А. Мироненка головний герой – ідеалізований воїн-борець з активним бойовим минулим (здебільшого пов'язане із Афганістаном), який хоч і оточений пасивними людьми, але завжди прагне реалізувати інстинкт воїна, відвоювати почуття національної гідності, виконує свою місію, незалежно від особистого комфорту чи моралі. Визначено, що український художній бойовик відображає постійне спрямування на реальні події, на національні проблеми українського суспільства, на засудження війни.

Ключові слова: сучасна література, літературний жанр, український художній бойовик.

Вступ. Сучасна література як репрезентант суспільства, його цінностей, проблем, суперечностей є одним з пріоритетних ключів у розумінні української історії – тієї, яка вже створена, і тієї, очевидцями формування якої є кожен з нас. Незважаючи на амбівалентні підходи вчених у трактуванні новітніх літературних реалій, пов'язаних із російсько-українською війною, політичною ситуацією, національною самосвідомістю, необхідність дослідження літератури як інструмента відродження української ідентичності є очевидною та актуальною.

Адсорбуючи усе, що відбувається навколо, втілюючи в собі усі рефлексії сучасного світу, українська літературна реальність сприяє розширенню культурного діалогу, розумінню сучасних викликів, спонукає до саморефлексії, критичного мислення та пошуку нових «уособлень» для вирішення суспільних та особистісних суперечностей.

Потужними інструментами побудови та становлення літератури в цілому, які допомагають передавати з різних сторін неоднозначності світосприйняття та відтворюють концептуальні картини світу, є *літературні жанри*. Як носії сюжетних імпліцитних смислів та своєрідні формати відтворення дійсності, жанри, попри їх усталеність, словами кожного письменника закладають складні сюжети, відображають глибокий спектр людських почуттів, мотивують до когніції та сугестії кожного поціновувача літературного мистецтва. Це своєрідні домени творчості, де письменники експериментують зі структурами, мовою та жанровими конвенціями. Вони дозволяють відображати складність світу та розширювати літературні можливості.

Основна частина. Сучасний український літературний простір репрезентований цілою низкою художніх творів різних літературних жанрів, які дослідник Генрі Джеймс трактує як *«саме життя літератури; їх доконечне усвідомлення, повне розуміння властивого кожному сенсу, глибоке занурення в саму їхню сутність»* (Тодоров, 2006: 1). Однак, з огляду на дослідження літератури про війну зі складними акцентами на напружених та трагічних військових сюжетних «гордієвих вузлах», закарбованих навечно у реальне життя українського народу, особливу увагу звертаємо на *жанр художнього бойовика*. Цей літературний інструмент може варіюватися за тематикою та стилем, але загалом домінує одне – акцент на боротьбу, динамічні сцени, непередбачувані повороти та напруження.

Загалом літературний жанр – *«технічно усталений тип художньої творчості»* (Літературознавча енциклопедія, 2007: 364). Генерику, або жанрологію (термін «генерика» запровадив до вжитку французький науковець Філіп ван Тігем) досліджували такі провідні науковці світу, як Ж. Гюсдорф, Ф. Лежен, Г. Міш, Д. Оліні, Б. Фінні, а також українські вчені – Я. Качуровський, Н. Копистянська, Т. Бовсунівська, В. Пахаренко, які прагнули диференціювати літератури за жанровою специфікою, таким чином створити певну універсальну класифікацію, однак, як зазначила дослідниця І. Волосянко *«наразі ні в українському літературознавстві, ні у світовому немає цілковито встановленої системи класифікації літературних жанрів, а відтак – і чіткого визначення найважливіших ознак кожного окремо взятого літературного «татунку»* (Волосянко, 2022: 94]. Це пов'язано з тим, що практично кожен літературний жанр постійно й досить швидко еволюціонує, суттєво змінюється, вдається до тісного симбіозу й навіть зрощення з іншими (ефект проростання одного

жанру в інший: роман-вертеп (Іван Багряний «Розгром»), повість-новела (Іван Франко «Сойчине крило»), повість-поема (Осип Турянський «Поза межами болю», поема-цикл (Іван Драч «Чорнобильська мадонна» тощо)).

Однак, у контексті повномасштабного вторгнення росії на територію суверенної Української держави жанр художнього бойовика є значно більшим, ніж інструмент літературного творення, оскільки базується на реальних подіях, що відображають страшні бойові дії, складне життя на фронті, демонструють істинний патріотизм та відданість воїнів, описують страх, стрес, насильство, руйнування, смерть. Саме тому важливим аспектом дослідження є аналіз того художньо-бойовикового контексту, який не створений стереотипним уявленням з американських фільмів, а зумовлений реаліями жорстокої війни.

Мета статті – проаналізувати особливості та специфіку жанру художнього бойовика на прикладі творів про російсько-українську війну.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: окреслити специфіку найбільш поширеного у сучасних прозових творах українських письменників жанру бойовика, охарактеризувати його проблемно-тематичний масштаб; дослідити еволюцію категорії жанру «бойовик» та окреслити зміни, новаторські тенденції, які відбулись у зазначеному векторі генерики.

Методи дослідження: історико-літературний, типологічний, порівняльно-історичний, герменевтичний, частково застосовано обговорений метод та структурний аналіз.

Результати та їх обговорення. Сучасний літературний контекст значною мірою зумовлює пріоритетність обраних письменниками літературних жанрів, зокрема і жанру художнього бойовика. «*Бойовик – вид авантюрно-пригодницького роману, у якому головним виявляється зображення енергійної дії підкреслено агресивного характеру, з чим і пов'язана назва жанру*» (Філоненко, 2011: 210). Творам-бойовикам притаманна маскулінна маркованість, гіперболізація чоловічої сили. Мартін Грін наголошує, що це «*читання для чоловіків, а не для всіх читачів*» (Філоненко, 2011: 206).

Варто обумовити, що в таких літературних текстах війна часто розглядається як можливість справжніх чоловіків реалізувати власні іманентні можливості вродженого воїна. Роберт Льюїс Стивенсон охарактеризував їх тезою: «*Змістом романів такого роду є небезпека, страх – тією пристрастю, яка в них недбало заторкається; і персонажі окреслені лише тією мірою, щоби пробуджувати свідомість небезпеки й викликати змішане зі страхом співчуття*» (Phelps, 2008: 131). Дійові особи українських бойовиків напередодні свого ключового життєвого вибору обов'язково уже пройшли одну війну, найчастіше афганську, і в них зримо прослідковується «в'єтнамський синдром», тобто нестримне бажання знову воювати, як це було в демобілізованих американських солдатів, які воювали у В'єтнамі (1959–1975).

Автор книги «Я, зомбі» Леонід Кононович бойовики в цілому й суто українські бойовики, зокрема, не надто високо оцінює. Насамперед, автор вважає рамки бойовика як жанру дуже вузькими, події – зумисно надуманими, а будь-які вбивства надто легко здійснюваними без жодних докорів сумління й, до того ж, поданими однобічно, власне, як прояви мужності й сили. Також автор небезпідставно заявляє, що український менталітет сприймає жанр бойовиків як оповідь про перебування на війні найманців за гроші, а не як опис патріотизму чи життєвої необхідності захисту високих ідеалів. Інша річ, що ті самі бойовики як літературний чи кінематографічний жанр у сусідній росії навіть дуже затребувані, оскільки бездумно вбивати на чужій території заради примарних інтересів своєї держави і особистої грошової вигоди там завжди розцінювалося і зараз сприймається як природне і навіть похвальне явище, пропагується і заохочується на державному рівні.

Однак, спершу повернімося до проблеми війни як до чинника пробудження глибинних інстинктів, які неможливо викоринити прогресом. Ще один автор українського бойовика «Відпочинок для цезаря» Петро Михайлов пише: «*На перший погляд, інтелігенти, освічені, розумні люди. Але як легко злітає тоненька плівочка цивілізованості*» (Михайлов, 2000: 108). Війна перетворює людину на звіра, адже йдеться про людину озброєну, озлоблену й навчену вбивати, не караючись муками совісті. Проте перше вбивство людини – завжди шок. У романі Сергія Ухачевського «Божевільний рейд» про таке йдеться навіть у дещо натуралістичній манері. Молодий боєць Олег втрачає сон після того, як розстрілює свого ровесника з ворожого боку: «*Олег блював, згадуючи хвилину, коли довелося стріляти в людину. До всього, той почав снитися йому щонаочі: Олег прокидався з криками жаху. І я порадив: убий свого ворога ще раз, у своєму сні, не показуй, що у тебе є страх. Він так і зробив. Відпустило*» (Ухачевський, 2019: 8). Інші молоді солдати, щоб не страждати від подібних переживань, уявляють реальну війну комп'ютерною грою в «стрілялки». Ось чому їхній командир дивується, що навіть після найжорстокішого бою вони хапаються за планшети: «*Я питаю: ви нормальні? Тільки-но бій був. А вони: для нас усе це ніби нереально. Ніби у «стрілялці*» (Ухачевський, 2019: 29).

Значно раніше, коли комп'ютерних ігор не існувало, наприклад, у роки Першої чи Другої світових воєн, військові пропагандисти намагалися «обезличити» ворогів, придумували їм образливі прізвиська. Наприклад, німці називали радянських бійців «свинями», американські солдати в'єтнамців – «мавпами». Під час теперішнього протистояння на Сході України «укропи», «укри» зневажливо називають «донських козаків» «кізяками», «ряженими», «клоунами в папах та з медалями» (Ухачевський, 2019: 191), а російську армію «аквафрешем» за російський прапор-трикоleur на військовій формі. Така театралізація також передбачає певне несприймання жертви як трагедії реальної людини, а вбивства як злочину.

Агресія у воєнних умовах (особливо під час бою і високої амплітуди небезпеки для кожного учасника) часто буває заразною, як і істерія в умовах мирних. Людина у безконечних фронтних буднях починає жити

в стані постійного стресу. Смерть перестає бути випадковістю, нечастою гостею, привілеєм старих і хворих. За мирного життя молода й здорова людина про смерть щодня не задумується. На фронті ж вона про неї думає у кожну мить і смерть сприймається як буденність.

Героя бойовика Л. Кононовича «Я, зомбі» дратують катастрофічно пасивні люди з найближчого середовища. Їхні скарги на безгрошів'я і злидні сприймаються із щораз більшими відразою та зневагою. Словоблудство й брехня, що постійно лунають із радіоприймача або телевізора, в героя починають викликати напади люті. Несподівано для себе самого він робить висновок, що «смує за війною» (Кононович, 2000: 305). Причиною такого настрою стає минуле: сім років герой провів у мусульманському полоні в Афганістані як радянський солдат. Здеградоване злиднями українське село, у яке повернувся хлопець, не може запропонувати йому справи, яка б виявилася заміником насиченого минулого. Він пиячить, живе за рахунок родичів, веде аморальний спосіб життя і поволі опускається на дно. Тепер його спогади про те, як цілив у ворога ножем із п'ятдесяти кроків, як завжди встигав вистрелити першим у супротивника, як їв дохлятину, спав у снігу, постійно жив одним днем, бо завтрашній міг і не настати, видаються щастям, романтикою і повноцінним життям. Улаштувавшись у фірму «Тартар», директор якої розшукує власного сина-журналіста, колишній «афганець» прибирає псевдо Оскар, а коли гине й власник фірми, так і не врятувавши величезним викупом своєї дитини, Оскар вирішує «розкрутити» справу загиблого Мурата, чого йому особисто це б не коштувало.

Уважне прочитання цього бойовика дає зрозуміти, що не бажання воювати з мафією керує Оскаром, а докір власника фірми в останній розмові з «афганцем»: *«Мене дратує... оця холопська вдача українців... Щоб на Кавказі когось одного зачепили – то вся нація сказала б!.. На що вже я, чеченець, – та й то сяк-так навчився балакати по-українському... бодай з елементарної поваги! А третина з вас ніколи не вмiла говорити по-своєму... та й не хоче вмiти... і не вмiтиме ніколи!»* (Кононович, 2000: 89). Надалі всі події відбуваються в душі стандартного бойовика: *«...замальовується конфлікт між двома силами, маркованими полярно, наче в казці: «хороші хлопці» проти «поганих хлопців»* (Філоненко, 2011: 210), але саме цей болючий національний нерв про відсутність національної єдності й поваги до рідної мови як святині, що обізвався в непритаманному для себе контексті жанру бойовика, читачами не забувається.

У схожому за жанром творі П. Михайлова «Відпочинок для Цезаря» головний герой – Андрій Яновський – також воював у Афганістані. Восenne минуле наклало на нього відбиток: він уже працював в УБОЗі, у приватній фірмі депутата Верховної Ради Юрія Добротворова, тобто в специфічних структурах. Проте ніяк не може знайти собі місця в житті, виявляється не здатним створити сім'ю, хоч уже є сорокарічний чоловіком. Але після несподіваної загибелі рідного брата – події, що стає для героя своєрідною точкою неповернення до попереднього розміреного життя, він береться розплутувати вкрай темну кримінальну справу, нитки якої ведуть до директора фірми «Сенатор», у якій на час дії саме й працює Андрій. Свого головного героя письменник не виводить ідеальним і високоморальним. У душі бойовика Андрій іноді робить далекі від законності речі. Проте він воює з людьми, які живуть не за законом, а за «понятієм», і методи протистояння добра злу чи й зла – злу не йому обирати. Того ж таки злочинця-депутата ще один персонаж твору, підполковник Стороженко, характеризує як типового бандита при високій посаді: *«Добротворова буде нелегко взяти... депутатська недоторканість, тільки зачепи, такі хвили підуть, що будеш нерадий! Поки виб'єш ордер на арешті, він сто разів встигне злізати!»* (Михайлов, 2000: 48). Врешті, й серед явних і давно закоренілих бандитів Андрій зустрічає непересічних людей. Смертельно поранений Добротворовим його багаторічний друг-чеченець Гамзат Завганов в останні хвилини життя розкривається перед Андрієм як надзвичайно мужня людина. І саме його Яновський сприймає як побратима. Та в контексті теми «братства за зброєю і духом» сюжет роману не розгортається, бо основна ознака бойовика – закручений сюжет, безвихідні ситуації, з яких, здається, неможливо порятуватися і, як розв'язка, – неминуча страшна кара негідникам і винуватцям життєвої трагедії головного героя.

Прослідковується в українських бойовиках і схвальне ставлення до чеченців. В. Даниленко акцентує, що практично в усіх бойовиках *«простежується антиколоніальний пафос та солідарність із українських поневоленими народами Росії»* (Даниленко, 2008: 309), оскільки аж ніяк не бандитами постають нації, які цілеспрямовано гнобять і винищують «тюрма народів»: *«...Чеченці змальовані з симпатією як мужні люди, патріоти своєї батьківщини, лицарі маленького гордого народу, який хочуть стерти з лиця землі»* (Даниленко, 2008: 309).

У романі В. Шкляра «Елементал» (за жанром теж бойовиком і за фабулою теж про Чечню) йдеться про далеко не байдужі для автора соціальні й національні суто українські проблеми. Отже, і цей бойовик опосередковано закорінений в українську дійсність, а міжнародна політика подається як постійні торги й цинічне *«гендлярство між «сильними світу цього», у якому, наче в карти, програється доля слабших і менших народів»* (Даниленко, 2008: 312). Подібне спостерігаємо і в наш час, коли йдеться про вирішення воєнного конфлікту між росією та Україною на Донбасі.

У найбільш художньо довершеному сучасному українському романі-бойовику «Елементал» В. Шкляра ім'я контрактника-легіонера не згадується жодного разу, зате в нього є промовистий позивний, тобто він усього лише – елементал, дух, природна стихія, а водночас на рівні підтекстових алюзій він – «живий символ» волелюбного і сильного вкраїнського народу. Воїн із позивним Елементал – солдат, професійний борець (Шкляр, 2002: 5). Війна для цього ідеального горлоріза – не тільки гроші, а найбільше захоплення, адреналін, кайф і сенс життя. Іншими словами, це також своєрідний двійник «голівудського» Рембо. Уже

з цієї причини за законами жанру такому воїнові не потрібні ані одяг, ні їжа, ні ліки, ні зброя, ні дах над головою, ні гроші. Він лише тоді відчувається щасливим, коли ризикує і воює, бо тільки у фронтових умовах за законами сили і справедливості відчувається справжнім чоловіком: «Герой роману змінює імена..., але насправді він воїн без імені, він – елементал» (Даниленко, 2008: 312). У багатьох випадках цей однозначно позитивний персонаж – значною мірою цинік, особливо коли кепкує зі своїх героїв-попередників, здатних на самопожертву: «Направляючи палаючий «Опель» на бензозаправку, він порівнює це з подвигом Миколи Гастелло, який спрямував свій палаючий літак на німецьку машинізовану колону» (Даниленко, 2008: 313).

Бойовик Андрія Мироненка «kavkaz.ua» суттєво відрізняється від усіх контурно проаналізованих вище українських художніх текстів про солдата в іпостасі невмирущого Рембо (Мироненко, 2004). Це війна очима справжнього бійця-контрактника, апіорі рано чи пізно – смертника, тому твір загалом позбавлений літературщини й недолугих домислів на рівні трюків: «Іноді автор навіть не піднімається над подіями і не дивиться на них очима письменника, який пропускає все через власний розум. У повісті відсутній аналіз ситуації. Там стисло викладено події війни очима солдата. Сам автор добровольцем воював у Чечні, Абхазії, Придністров'ї. Головний персонаж твору не вважає себе героєм. Для нього війна – це заповнення порожнечі, яка утворилася в його душі» (Даниленко, 2008: 309).

Грузино-абхазькі події, в контексті яких розгортається бойовик А. Мироненка, творять протистояння не кавказьких народів чи етнічних народностей між собою, а протистояння Росії і Грузії, від якої руками зазобованих осетинів російські ідеологи відшабатували частину питомої території, як значно пізніше від України – Крим. Жорстока правда війни у цьому творі місцями навіть здатна шокувати читача. На сентиментальність у автора нема часу й, здається, у нього навіть не виникає жодного бажання щось нелюдське й страшне втаїти чи згладити. Готуючи своїх підлеглих до несподіваних перипетій і негайного прийняття рішень, інструктор дає воякам однозначну настанову: «За рікою в нас друзів немає» (Мироненко, 2004: 185). Щоб спецслужби не переслідували родини найманців-контрактників, вони застосовують військові псевдоніми-позивні й навіть нікому з друзів не зізнаються про свої справжні імена, прізвища та місця народження. Їхнє життя драматичне, тяжке, сумління вимкнуте з користування, людські почуття гасяться в зародку. Солдати живуть, як за первіснообщинного ладу. Харчуються тим, що якимось дивом вдається роздобути: будь-якою живністю, краденим виноградом, сирим м'ясом, травою, корою, листям. Та найстрашніше у сприйнятті читачів стається тоді, коли команда озброєних контрактників убиває безневинного абхазького підлітка, який просто опинився не в тому місці і не в той час. Убиває, не задумуючись, не проявляючи найменшого жалю до цієї дитини, дбаючи тільки про власну шкіру, небезпідставно побоюючись, що хлопчик може виказати їхнє місцезнаходження. В. Даниленко справедливо акцентує: «Війна відкидає культуру, як непотріб, дозволивши існування лише одного мистецтва – мистецтва війни» (Даниленко, 2008: 310).

Висновки. Аналіз досліджуваного матеріалу демонструє, що в сучасній українській літературі про російсько-українську війну жанр художнього бойовика реалізований у творчості багатьох письменників, зокрема Л. Кононовича, П. Михайлова, А. Мироненка. Відтворюючи реальні події жорстокої війни, автори особливо увагу звертають на вибір персонажів, які обов'язково уже пройшли одну війну, найчастіше афганську, відтворюють складну сюжетну лінію, репрезентують реальний історичний контекст.

Список використаних джерел:

1. Волосянко І. В. До питання жанрової специфіки сучасної прози про війну на Сході України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72). № 2. Ч. 2. 2022. С. 94–100. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-2/15>
2. Даниленко В. Лісоруб у пустелі: Письменник і літературний процес. Київ: Академвидав, 2008. 352 с.
3. Кононович Л. Я, зомбі. Київ: Джерела М, 2000. 349 с.
4. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія». 2007. Т. 1. 607 с.
5. Михайлов П. Відпочинок для цезаря. Львів: Ліга-Прес, 2000. 280 с.
6. Мироненко А. kavkaz.ua. Київ: Джерела, 2004. 288 с.
7. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе / Перекл. з франц. Є. Марічева. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 162 с.
8. Ухачевський С. Божевільний рейд. Тернопіль: Навчальна книга, Богдан, 2019. 256 с.
9. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр: монографія. Донецьк: видавництво «Лондон», 2011. 432 с.
10. Шкляр В. Елементал. Львів: Кальварія, 2002. 196 с.
11. Green Martin Burgess. The Robinson Crusoe story / Martin Burgess Green. Pennsylvania UP: University Park, 1990. 221 p.
12. Essays of Robert Louis Stevenson; [ed. by William Lyon Phelps]. Rockville, Maryland : ArcManor, 2008. 132 p.

References:

1. Volosianko I. V. (2022). Do pytannia zhanrovoi spetsyfyky suchasnoi prozy pro viinu na Skhodi Ukrainy [On the issue of genre specificity in contemporary fiction about the war in Eastern Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Seria: Filolohiia. Zhurnalistyka. Tom 33 (72). № 2. Ch. 2. P. 94–100. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-2/15> [in Ukrainian].
2. Danylenko V. (2008). Lisorub u pusteli: Pysmennyk i literaturnyi protses [Lumberjack in the Desert: Writer and the Literary Process]. Kyiv: Akademydav. 352 p. [in Ukrainian].
3. Kononovych L. (2000). Ya, zombie [I Am a Zombie]. Kyiv: Dzherela. 349 p. [in Ukrainian].

4. Literaturoznavcha entsyklopediia (2007). [Literary Studies Encyclopedia]: u 2 t. avt.-uklad. Yu. I. Kovaliv. Kyiv: VTs «Akademii». T. 1. 607 p. [in Ukrainian].
5. Mykhailov P. (2000). Vidpochynok dlia tsezaria [Rest for Caesar]. Lviv: Liha-Pres. 280 p. [in Ukrainian].
6. Myronenko A. (2004). kavkaz.ua [The Kavkaz.ua]. Kyiv: Dzherela. 288 p. [in Ukrainian].
7. Todorov Ts. (2006). Poniattia literatury ta inshi ese [Concept of Literature and Other Essays] / Perekl. z frants. Ye. Maricheva. K.: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademii». 162 p. [in Ukrainian].
8. Ukhachevskiy S. (2019). Bozhevilnyi reid [Maddening Raid]. Ternopil: Navchalna knyha, Bohdan. 256 p. [in Ukrainian].
9. Filonenko S. (2011). Masova literatura v Ukraini: dyskurs / gender / zhanr [Mass Literature in Ukraine: Discourse / Gender / Genre]: monohrafiia. Donetsk: Vydavnytstvo «London». 432 p. [in Ukrainian].
10. Shkliar V. (2002). Elemental [The Elemental]. Lviv: Kalvariia. 196 p. [in Ukrainian].
11. Green Martin Burgess. (1990). The Robinson Crusoe story / Martin Burgess Green. Pennsylvania UP: University Park. 221 p. [in English].
12. Essays of Robert Louis Stevenson (2008): [d. by William Lyon Phelps]. Rockville, Maryland : ArcManorio. 132 p. [in English].